

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Педагогічний факультет

Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

РИТОРИКА (АКАДЕМІЧНА)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (англійська мова і література)»

за спеціальністю 014 Середня освіта
спеціалізації 014.021 Англійська мова та зарубіжна література
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2024 р.

Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Академічна риторика
Викладач (-і)	Доктор філологічних наук, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій Качак Тетяна Богданівна
Контактний телефон викладача	0990475972
Е-mail викладача	tetiana.kachak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Покликання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок, 15.00, 701 ауд. (Бандери, 1)
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Навчальний курс «Риторика (академічна)» складається з трьох модулів: 1. Академічна риторика. Теоретичні основи. 2. Риторична культура особистості /педагога і мистецтво переконання. 3. Сучасне академічне красномовство. Види і жанри. Предметом вивчення навчальної дисципліни є: - Історична риторика (етапи зародження і розвитку риторики у Давній Греції та Римі, становлення слов'янського ораторського мистецтва та функціонування сучасних риторичних шкіл; риторики серед інших наук; основні види й жанри ораторського мистецтва); - Теоретична риторика (закони риторики: концептуальний, закон моделювання аудиторії, стратегічний, тактичний, мовленнєвий, закон безпосереднього спілкування, системно-аналітичний закон); - Практична риторика (розглядає предмет, зміст, композицію і стиль усного публічного виступу; образ оратора та його логічну, мовленнєву культуру; психологію аудиторії, взаємодію оратора та аудиторії як творчий процес; полемічне мистецтво оратора тощо).	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення навчальної дисципліни є формування ораторської культури студентів як основи професіоналізму майбутніх учителів англійської мови та літератури, німецької/французької мови у закладах середньої освіти. Основними цілями вивчення дисципліни є формування риторичних умінь і навичок студентів; розвиток культуромовних особистостей, підготовка конкурентноспроможних вчителів ЗСО, які володіють:	

- фундаментальними знаннями теоретичних основ риторики та прийомів ораторського мистецтва;
- професійною риторичною культурою педагога;
- якісним мовленням та комунікативною компетентністю;
- практичними й методичними навичками підготовки й проведення публічного виступу з використанням цифрових інструментів та інших інноваційних технологій;
- способами переконання й ефективними формами впливу на аудиторію;
- вмінням вести дискусії та дебати;
- критичним і креативним мисленням, здатністю до інноваційної діяльності та саморозвитку.

4. Програмні компетентності та результати навчання

У процесі вивчення дисципліни студенти набувають **інтегральної** (здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузях освіти), загальних та фахових компетентностей.

Загальні компетентності:

ЗК1. Компетентність володіння державною мовою: здатність вільно спілкуватися українською мовою як усно, так і письмово

ЗК2. Громадянська компетентність: здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина, реалізувати свої права і обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку.

ЗК3. Соціальна компетентність: здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування рідною та іноземною мовами з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК4. Культурна компетентність: здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження.

ЗК5. Лідерська компетентність: здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

ЗК6. Підприємницька компетентність: здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

ЗК7. Дослідницька компетентність: здатність до абстрактного мислення, пошуку, опрацювання, аналізу та синтезу інформації з різних джерел та проведення досліджень на належному рівні, дотримуючись принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності:

ФК1. Мовно-комунікативна компетентність: здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою.

ФК3. Предметно-методична компетентність: здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх

компетентностей; розвивати в учнів критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в учнів.

ФК4. Інформаційно-цифрова компетентність: здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі.

ФК6. Емоційно-етична компетентність: здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами; конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу; усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем в глобальному світі.

ФК7. Компетентність педагогічного партнерства: здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства; працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами).

ФК12. Організаційна компетентність: здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів.

ФК14. Інноваційна компетентність: здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

ФК15. Здатність до навчання впродовж життя: здатність визначати умови й ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки.

Програмні результати навчання

ПРН1. Розуміти фундаментальні принципи буття людини та природи, цінності громадянського суспільства, усвідомлювати необхідність його сталого розвитку; поважати права і свободи громадян, реалізуючи власні.

ПРН2. Здійснювати усну та письмову комунікацію державною та іноземною мовами з учнями, колегами, представниками інших професійних груп, культур і релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо для вирішення завдань у навчальній, позанавчальній і професійній діяльності.

ПРН3. Зберігати та примножувати моральні, національно-культурні, наукові цінності і досягнення українського суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу, суспільство, мову та культуру.

ПРН5. Знати норми української та іноземної літературної мови, принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів; вміти аналізувати структурні одиниці української та іноземної мови, визначати їхню взаємодію; характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють; застосовувати ці знання і вміння у професійній діяльності вчителя іноземної мови та зарубіжної літератури.

ПРН13. Ефективно працювати з інформацією: збирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, впорядковувати, класифікувати, систематизувати, критично оцінювати, аналізувати й інтерпретувати її та застосовувати дані, дотримуючись норм академічної доброчесності.

ПРН16. Взаємодіяти конструктивно на засадах партнерства з учнями, колегами, батьками, залученими фахівцями для проектування, організації та забезпечення функціонування ефективного, здорового, безпечного й інклюзивного освітнього середовища.

ПРН17. Критично осмислювати основні теорії, принципи, методи, поняття та концепції обраної освітньої спеціальності/спеціалізації, уміти застосовувати їх для організації процесу навчання, виховання і розвитку учнів, формування в них уявлень про навчальний предмет на основі сучасних наукових досягнень.

ПРН22. Аналізувати можливості, визначати оптимальні зміст і форми подальшого особистого професійного розвитку з урахуванням умов педагогічної діяльності, індивідуальних професійних потреб; планувати, організовувати та здійснювати процес свого подальшого навчання, самоосвіти та саморозвитку із значним ступенем автономності для оволодіння сучасними знаннями.

ПРН23. Критично оцінювати власну навчальну, педагогічну діяльність, здійснювати її моніторинг; будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення з урахуванням відповідності власних фахових компетентностей чинним вимогам, а також освітніх інновацій, індивідуальних освітніх потреб учнів.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	20 год.
семінарські заняття / практичні/лабораторні	10 год.
самостійна робота	60 год.

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова
2	014 «Середня освіта» (за предметними спеціальностями)	3	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Академічна риторика. Теоретичні основи			
Тема 1. Риторика як мистецтво, наука і навчальна дисципліна	2	1	6
Тема 2. Історія розвитку та особливості академічної риторики.	2		8
Тема 3. Риторика та її закони	2	1	6
Риторична культура особистості /педагога і мистецтво переконання			
Тема 4. Культура мислення та мовлення оратора	2	2	6
Тема 5. Невербальна культура оратора	2	1	6
Тема 6. Взаємодія оратора і слухачів	2	1	6
Сучасне академічне красномовство. Види і жанри			
Тема 7. Жанри академічного красномовства: лекція і промова.	2	2	6
Тема 8. Жанри академічного красномовства: наукова доповідь і академічна суперечка.	4		8
Тема 9. Цифрові інструменти і технічні засоби академічних / публічних виступів і презентацій	2	2	8
ЗАГ.:	20	10	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання навчальної дисципліни відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті. Види контролю: поточний (усне/письмове опитування на лекційному/практичному занятті); підсумковий (перевірка індивідуального завдання; тест у системі дистанційного навчання). Система оцінювання навчальної дисципліни складається з таких компонентів Семінарське заняття: 5 балів x 5 занять = 25 балів (макс.). Завдання самостійної роботи (у classroom): 5 балів x 5 занять = 25 балів (макс.). Індивідуальний проєкт – 20 балів (макс.) Контрольна робота (тестування на сайті дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua): 30 балів (макс.) Разом 100 балів (макс.).

Вимоги до письмових робіт	Впродовж вивчення дисципліни «Риторика (академічна)» студенти виконують контрольну роботу у формі тестування, яке розміщене на сайті дистанційного навчання (макс. бал – 30 б.), та готують індивідуальний проєкт, суть якого полягає у підготовці та виголошенні промови (виступу) на тему (вибрану самостійно), пов’язану із професійною діяльністю. Це наскрізне завдання, яке слід виконувати на кожне практичне заняття, щоразу удосконалюючи текст промови, враховуючи здобуті знання, вміння і навички з «Академічної риторики». <u>Критерії оцінювання індивідуального проєкту (макс. 20 балів):</u> - промова має бути самостійно написана - 5 балів; - промова має бути виголошена - 5 балів; - промова має бути записана у відеоформаті - 5 балів. - завдання здано на перевірку вчасно - 5 балів.
Семінарські заняття	Робота на кожному семінарському занятті складається з підготовки питань, запропонованих у плані заняття, та виконання завдань, запропонованих для самостійної роботи (письмові роботи завантажуються у classroom). <u>Критерії оцінювання роботи здобувачів освіти на семінарському занятті (макс. 5 балів):</u> - питання плану заняття мають бути заздалегідь опрацьовані й змістовно висвітлені в усних відповідях, обговореннях чи дискусіях під час пари - 3 бали; - участь в інтерактивній роботі в мікрогрупах на занятті є обов’язковою і має бути активною - 1 бал; - виконання різних типів усних і письмових завдань з дисципліни, передбачених в освітньому процесі й запропонованих на занятті, є обов’язковим - 1 бал. <u>Критерії оцінювання виконаних завдань для самостійної роботи (макс. 5 балів):</u> - робота має бути виконана самостійно - 2 бали; - робота має бути змістовною і відповідати усім умовам завдання - 2 бали; - робота має бути здана вчасно у classroom - 1 бал.
Умови допуску до підсумкового контролю	Діє система накопичення балів. Підсумкова оцінка можлива за умови виконання 60 % завдань та пройденого тестування на сайті дистанційного навчання.

Підсумковий контроль	Залікова (підсумкова) оцінка (макс. 100 балів) виставляється у результаті сумування отриманих балів на практичних заняттях та за усі види виконаних робіт.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Письмові роботи студенти виконують самостійно з використанням сучасних цифрових інструментів та здають у classroom. Неприпустимо використовувати чужі роботи чи їхні фрагменти.

Академічна доброчесність:

Під час вивчення дисципліни і виконання усіх завдань студент та викладач зобов'язані керуватися у своїй діяльності положеннями та принципами академічної доброчесності, з якими можна ознайомитися у «Положенні про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2)» <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

Студент зобов'язаний неухильно дотримуватися норм академічної доброчесності, правил внутрішнього розпорядку навчального закладу, інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють освітній процес у ЗВО. У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного чи підсумкового контролю, студент отримає «0» балів. Повторна невідповідна поведінка під час заняття/виду контролю може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за покликанням: <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні документи/polozhenja/>

Відвідування занять:

Студент має вчасно приходити на заняття. Він може бути не допущений до заняття, у разі спізнення без вагомої на те причини. Студент може відпрацювати у письмовій та/чи усній формі будь-яке пропущене з поважної причини заняття чи вид контролю.

Лекційні заняття відпрацьовуються за бажанням студента, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Пропущені заняття студент відпрацьовує, індивідуально виконуючи передбачену у плані лекційного чи практичного занять роботу. Для цього використовуються: усне опитування; перевірка письмових завдань; заслуховування і перегляд відеопрезентацій; перевірка виконаної, передбаченої програмою курсу самостійної роботи (доповідей, виступів, промов, презентацій). Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують матеріал самостійно з обов'язковим проходженням підсумкової контрольної роботи та виконанням письмових завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються «Положенням про порядок навчання

здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів на платформах Coursera, UdeMy, тощо, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів/тренінгів, тощо) регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

За публікації статей, участь у конференціях чи отримані сертифікати, які засвідчують розвиток та удосконалення риторичної культури здобувача освіти й отримані у результаті роботи на платформах Coursera, Prometheus, EdEra, НаУрок, Освіторія та ін., студент отримує додаткові бали (2 б. за кожен вид роботи).

8. Рекомендована література

1. Качак Т. Б. Академічна риторика. Підручник. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2023. 216 с. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/16267>
2. Качак Т. Б. Академічна риторика. Методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2023. 84 с.
3. Качак Т. Б. Академічна риторика. Силабус дисципліни. Івано-Франківськ, 2024. 12 с.
4. Качак Тетяна. Академічна риторика. Хрестоматія до дисципліни. Івано-Франківськ, 2022. 62 с. <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/13961>
5. Качак Т., Blyznyuk T. Development of Communicative Competence of Future Special Education Teachers. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2023. 10, 1 (Apr. 2023), 87-98. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.10.1.87-98>
6. Качак Т. Б., Круль Л. М., Литвин Н. Б. Лекція як основний жанр академічної риторики: порівняння класичної та сучасної моделей. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2022. Випуск 88. С. 90-95. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.88.18>
7. Литвин Н. Б., Качак Т. Б., Круль Л. М. Вербальне та невербальне мовлення у педагогічній практиці вищої школи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2023. Випуск 92. Том 1. С. 69 – 75. <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2023.92.1.14>

8. Качак Т. Розвиток комунікативної компетентності майбутніх логопедів у процесі вивчення дисципліни «Академічна риторика». *Актуальні проблеми спеціальної освіти та інклюзивного навчання: підготовка фахівців. Збірник матеріалів І науково-методичного семінару (14 вересня 2022 р.)* / Упор. С. В. Чупахіна, Т. Б. Качак. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2023. С. 46 – 48.
9. Качак Т. Розвиток мовленнєвої культури майбутніх вчителів спеціальної освіти. *Засоби і прийоми, які сприяють розвитку й комунікації педагогів та дітей з особливими освітніми потребами : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 30 січня – 12 березня 2023.* Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 40-43.
10. Абрамович С. Д., Чикарькова М. Ю. Риторика. Київ: Центр навч. л-ри, 2004. 472 с.
11. Василенко В., Герман В. Академічна риторика: навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. Суми: ФОП Наталуха А. С., 2011. 276 с
12. Герман В. Основні риси академічного красномовства вчителя. Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти: зб. наук. праць матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції, 18 квітня 2019 р., м. Київ, Національний авіаційний університет / наук. ред. Н. П. Муранова. Київ: НАУ, 2019. С. 54-58.
13. Герман В. Риторична культура вчителя в академічному просторі: навч. пос. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. 190 с.
14. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі. Черкаси: Брама-Україна, 2008. 400 с.
15. Коваленко С. Сучасна риторика. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 184 с.
16. Колотілова Н. А. Риторика. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
17. Макович Х. Я., Вербицька Л. О., Капітан Н. О. Словник термінів і понять з риторики. Львів, 2016. 140 с.
18. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. Київ: Вища школа, 2006. 311 с.
19. Онуфрієнко Г. С. Риторика: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 592 с.
20. Риторика: від теорії до практики (у таблицях і схемах) / за ред. В. В. Герман. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. 70 с.
21. Сивачук Н. П., Снігур І. М., Санівський О. М. Академічна риторика. Навчально-методичний посібник для студентів-магістрантів. Умань, 2013. 374 с.
22. Система тренінгів з риторики / укл. В. Герман, І. Куликовська. Суми: Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 80 с.
23. Спанатій Л. С. Риторика: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Ін Юре, 2008. 144 с.

Викладач:

доктор філологічних наук, професор кафедри початкової освіти та освітніх інновацій Т. Б. Качак

